

โรคปอดจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม (Occupational and environmental Lung Diseases)

โรคปอดจากการทำงาน เกิดจากการสูดดมฝุ่นอนินทรีย์หรืออินทรีย์เข้าไปและเกิดปฏิกิริยาต่อเนื้อเยื่อของปอด สาเหตุหลัก เกิดจากการสูดดมจากการทำงาน หรือจากสิ่งแวดล้อม โรคที่สำคัญได้แก่ โรคแอสเบสโตสิส (asbestosis) จากการสูดดมฝุ่นเส้นใยหินแอสเบสตอส โรคซิลิโคสิส (silicosis) เกิดจากการสูดดมฝุ่นซิลิกา โรคปอดในคนทำงานเหมืองถ่านหิน (Coal workers' pneumoconiosis) เกิดจากการสูดดมฝุ่นของแร่ถ่านหิน โรคปอดฝุ่นฝ้าย (byssinosis) จากการสูดดมฝุ่นเส้นใยจากฝ้าย ปอ ป่าน เข้าไปในปอด เป็นต้น การเกิดโรคปอดจากการประกอบอาชีพจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยที่รุนแรงทำให้ปอดเสื่อมสมรรถภาพและนำไปสู่การเสียชีวิตก่อนวัยอันควร

ในปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) จากระบบรายงาน 506 และ 506/2 สำนักกระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม จำนวน 651 ราย อัตราป่วย 1.00 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต ภาคกลางเป็นภาคที่มีอัตราป่วยสูงสุดเท่ากับ 2.53 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (0.35) ภาคเหนือ (0.13) และไม่มีรายงานผู้ป่วยจากภาคใต้ (รูปที่ 1)

จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุดใน 10 จังหวัดแรก คือ จังหวัดระยอง 47.32 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ นครปฐม (24.02) ศรีสะเกษ (3.07) ขอนแก่น (1.06) กาญจนบุรี (0.59) เชียงใหม่ (0.54) ฉะเชิงเทรา (0.43) สระแก้ว (0.36) ราชบุรี (0.35) และสระบุรี (0.32) (รูปที่ 2) พบรายงานผู้ป่วยตลอดปี สูงสุดในเดือน มกราคม 180 ราย รองลงมา คือ มีนาคม (124) เมษายน (91) กรกฎาคม (72) พฤศจิกายน (64) ธันวาคม (36) สิงหาคม (31) มิถุนายน (19) ตุลาคม (14) กันยายน (12) กุมภาพันธ์ (4) และพฤษภาคม (4) (รูปที่ 3) ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่ โรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป ร้อยละ 92.01 รองลงมา คือ โรงพยาบาลชุมชน (7.53%) สถานีอนามัย (0.31%) และคลินิก/โรงพยาบาลเอกชน (0.15%) โดยผู้ป่วยเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอก ร้อยละ 96.62 และผู้ป่วยใน ร้อยละ 3.38 พบผู้ป่วยเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 82.19 เขตเทศบาล ร้อยละ 17.81

จำแนกผู้ป่วยเป็นเพศชาย 297 ราย เพศหญิง 354 ราย อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 1: 1.2 กลุ่มอายุ 55 - 64 ปี อัตราป่วยสูงสุดเท่ากับ 2.06 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 45 - 54 ปี (2.01), 65 ปี ขึ้นไป (1.43), 35 - 44 ปี (1.12), 25 - 34 ปี (0.61), 15 - 24 ปี (0.29), 5 - 9 ปี (0.25)

0 - 4 ปี (0.10) และ 10 - 14 ปี (0.05) (รูปที่ 4) ผู้ป่วยส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 61.9 รองลงมา คือ เกษตรกรรม (10.29%) รับราชการ (6.61%) ค้าขาย (6.14%) นักเรียน (2.30%) ในปกครอง (1.38%) แม่บ้าน (0.39%) และอื่น ๆ (11.06%)

อย่างไรก็ตาม จากการรายงานเฝ้าระวังโรคปอดจากการประกอบอาชีพ ยังพบว่ามียารายงานค่อนข้างน้อย แต่หากพิจารณาจำนวนสถานประกอบการที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ ตาม พ.ร.บ. โรงงาน ปี พ.ศ. 2535 พบว่า ยังมีสถานประกอบการและคนงาน ที่มีความเสี่ยงต่อโรคปอดจากการประกอบอาชีพ จากสถิติสะสม ณ สิ้นปี พ.ศ. 2557 โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า มีสถานประกอบการกลุ่มเสี่ยงต่อโรคซิลิโคสิส ประมาณ 9,500 แห่ง⁽¹⁾ และมีจำนวนคนงานที่เสี่ยงประมาณ 249,000 คน จำนวนสถานประกอบการกลุ่มเสี่ยงต่อโรคจากแร่ใยหินแอสเบสตอส มีประมาณ 6,600 แห่ง และมีจำนวนคนงานที่เสี่ยงประมาณ 111,000 คน⁽²⁾ ทั้งนี้ ในกลุ่มสถานประกอบการในกลุ่มการทำผลิตภัณฑ์จากเส้นใยหิน (Asbestos) ซึ่งเป็นสถานประกอบการที่มีความเสี่ยงมากที่สุดมี 19 โรงงาน และมีจำนวนคนงานประมาณ 1,171 คน

ในด้านการเฝ้าระวังป้องกัน นอกจากสำนักกระบาดวิทยาจะได้มีการดำเนินการเฝ้าระวังในเชิงรับแล้ว สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมได้วางแผนที่จะเฝ้าระวังโรคซิลิโคสิสใน ปี พ.ศ. 2558 เป็นการเฝ้าระวังเชิงรุก โดยมีกิจกรรมที่สำคัญได้แก่ การสำรวจสภาพการทำงาน การประเมินสุขภาพและตรวจร่างกายด้วยการฉายภาพรังสีทรวงอกด้วยฟิล์มมาตรฐาน และอ่านผลฟิล์มตามเกณฑ์ของ International Labor Office (ILO) system of classification of radiographs of pneumoconiosis 2000 โดยแพทย์รังสี และแพทย์อาชีวเวชศาสตร์ที่ผ่านการอบรมกับโรงพยาบาลทรวงอก และจัดทำฐานข้อมูลกลุ่มเสี่ยงโรคปอดจากการประกอบอาชีพ

สรุป จากข้อมูลที่ได้รับรายงาน พบว่า ผู้ป่วยโรคปอดจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากรายงานปีที่ผ่านมา และในปีนี้พบผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง โดยจังหวัดระยองมีอัตราป่วยสูง ข้อจำกัดจากการรายงานของข้อมูลไม่สามารถที่จะจำแนกถึงสาเหตุที่แท้จริงของกลุ่มโรคปอดจากการประกอบอาชีพได้ ทำให้ไม่ทราบปัจจัยของการเกิดโรคได้ชัดเจน ประกอบกับการวินิจฉัยโรคต้องมีแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ จึงทำให้การวินิจฉัยและการรายงานได้น้อย

เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. การเฝ้าระวัง 5 กลุ่มโรค 5 มิติ. กรุงเทพฯ: ฮีลท์ ทิมพ์; 2557

2. กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงการอุตสาหกรรม. สถิติอุตสาหกรรม 2557 [Internet]. 2014 [cited 9 June 2015]. Available from: <http://www.diw.go.th/hawk/content.php?mode=spss58>

ผู้เรียบเรียง

กัญจิกา ถิ่นทิพย์

บรรณาธิการวิชาการ

ดร. แสงโฉม ศิริพานิช
นพ.ค่านวม อึ้งชูศักดิ์

Fig.1

Reported Cases of Pneumoconiosis per 100,000 Population by Region, Thailand, 2010 - 2014

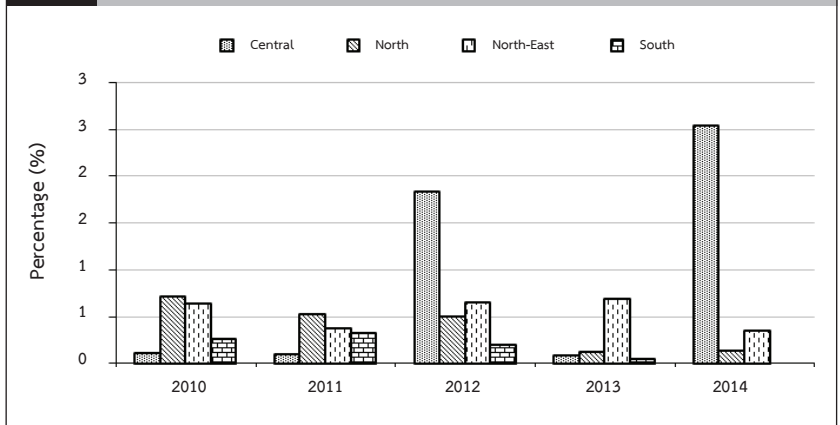

Fig.2

Reported Cases of Pneumoconiosis per 100,000 Populations by Province, Thailand, 2014

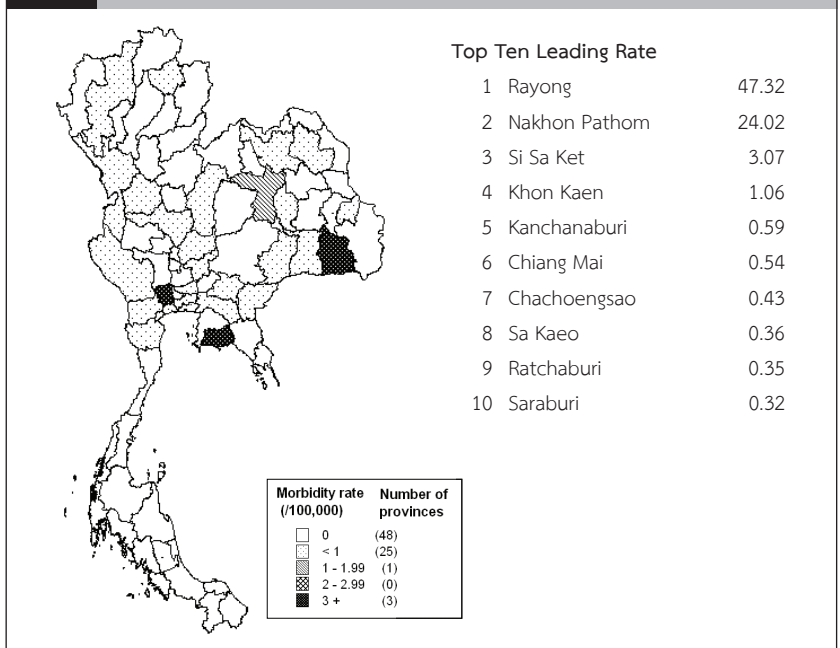

Fig.3 Reported Cases of Pneumoconiosis by Month, Thailand, 2010 - 2014

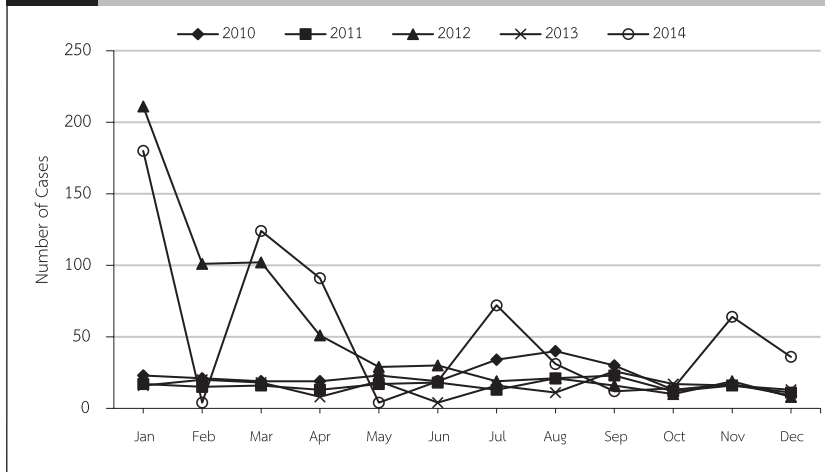

Fig.4 Reported Cases of Pneumoconiosis by Age-group, Thailand, 2014

